

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

**2026-YIL / SENTABR /
9-SON, III-QISM**

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, sentabr.
III-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

DUAL TA'LIM ASOSIDA TEXNIKA FANLARINI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH: ELEKTR ENERGETIKASI TA'LIMI MISOLIDA.....	14
Zoxidov Ikboljon Zokirjonovich	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING VOSITALARINING SAVDO HAJMINI OSHIRISHDAGI IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	20
Raxmonova Feruza Musakulovna	
MOLIYALASHTIRISHDA DAVLAT ARALASHUVINING IQTISODIY ASOSLARI	27
Yerjanov Shohrux Kabil o'g'li	
ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ РИСКОВ НА ПРОДОВОЛЬСТВЕННУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	34
Нуруллаева Гулнара Коптлеуовна	
KORPORATIV BOSHQARUVDA NOMOLIYAVIY HISOBOT TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	39
Akmaljon Valijonov	
BYUDJET TASHKIOTLARIDA DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARINING HISOB, NAZORAT VA ICHKI AUDIT OBYEKTI SIFATIDAGI IQTISODIY MAZMUNI	43
Abdulazizov Aziz Anvar o'g'li	
MAMLAKATIMIZ KOMPANIYALARI BOSHQARUV JARAYONLARIDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI MUAMMOLAR.....	49
To'ychiboyev Nozimjon Soliyevich	
TIJORAT BANKLARIGA KAPITAL BOZORI ORQALI INVESTITSIYALARNI JALB QILISH YO'LLARI.....	58
Qurbonova Vazira Ravshan qizi	
MEVA-SABZAVOTCHILIK KOOPERATSIYALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL-MOLIYAVIY INTEGRAL INDEKSI	62
Bobojonova Shahnoza Otaxonovna	
DUNYODA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING ZAMONAVIY STRATEGIYALARI	69
Mirzamahmudova Madina Odiljon qizi	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ И ВОЗМОЖНОСТИ АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	73
Муминжонов Анварбек Сайфитдин угли	
ANSWERING BUYER CARBON-DATA REQUESTS: A MINIMUM ACCOUNTING CONTOUR FOR SECOND-TIER EXPORTERS IN EMERGING ECONOMIES.....	82
Mukhammadiyaminova Shakhzoda Sherzodovna	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHNING XORIJ TAJRIBALARI	89
No'manov Javoxir Olimjon o'g'li	
ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДОВ ДЕГУРВА И ГЛОБАЛЬНОГО СЛОЯ НАСЕЛЁННЫХ ПУНКТОВ ПРИ КЛАССИФИКАЦИИ ТЕРРИТОРИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН ПО СТЕПЕНИ УРБАНИЗИРОВАННОСТИ	96
Салимова Юлдуз Исаковна	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDII SAMARADORLIGINI BAHOLASH: RAQAMLI INFRASTRUKTURA VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK.....	105
Suyunov Shohzodbek Murod o'g'li	

O'ZBEKISTON MINTAQALARINING IQTISODIY RIVOJLANISH DARAJASINI KOMPLEKS BAHOLASH VA HUDUDLARARO TAFOVUTLARNI ANIQLASH	112
Ismatov Fazliddin Ibodovich	
QURILISH SOHASIDAGI KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	117
Yunusov Abduvoxid Abdukarimovich	

QURILISH SOHASIDAGI KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI

Yunusov Abduvoxid Abdukarimovich

Andijon davlat texnika instituti, Iqtisodiyot va boshqaruv fakulteti,

“Menejment” kafedrası assisenti

Qo‘qon universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Email: yunusov78aa@mail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada qurilish sohasida faoliyat yurituvchi kichik biznes subyektlarining iqtisodiy samaradorligini oshirishning ilmiy-nazariy asoslari tadqiq etilgan. Qurilish korxonalarida iqtisodiy samaradorlikni shakllantiruvchi asosiy omillar sifatida mehnat unumdorligi, moddiy va moliyaviy resurslardan foydalanish darajasi, ishlab chiqarish xarajatlari, loyiha boshqaruvi, kapitaldan foydalanish samaradorligi hamda korxonaning raqobatbardoshligi ko‘rib chiqilgan. Tadqiqotda iqtisodiy samaradorlik tushunchasining nazariy mazmuni tahlil qilinib, kichik biznes subyektlarining qurilish sektoridagi o‘rni statistik ma‘lumotlar asosida baholangan. Shuningdek, qurilish korxonalarida xarajatlarni optimallashtirish, resurslardan oqilona foydalanish, mehnat unumdorligini oshirish va raqamli boshqaruv vositalarini joriy etish samaradorlikni oshirishning muhim yo‘nalishlari sifatida asoslangan. Tadqiqot natijasida qurilish sohasidagi kichik biznes subyektlari uchun iqtisodiy samaradorlikni baholashning kompleks ko‘rsatkichlar tizimi taklif etilgan.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, qurilish sohasi, iqtisodiy samaradorlik, mehnat unumdorligi, resurslardan foydalanish, xarajatlar, raqobatbardoshlik, loyiha boshqaruvi, qurilish korxonasi, iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlari.

Аннотация: В статье исследованы научно-теоретические основы повышения экономической эффективности субъектов малого бизнеса, осуществляющих деятельность в строительной отрасли. В качестве основных факторов экономической эффективности строительных предприятий рассматриваются производительность труда, эффективность использования материальных и финансовых ресурсов, производственные затраты, управление проектами, эффективность использования капитала и конкурентоспособность предприятия. В работе раскрыто теоретическое содержание категории экономической эффективности и на основе статистических данных дана оценка роли субъектов малого бизнеса в строительном секторе. Обосновано, что оптимизация затрат, рациональное использование ресурсов, повышение производительности труда и внедрение цифровых инструментов управления являются важными направлениями повышения эффективности строительных предприятий. В результате исследования предложена система комплексных показателей оценки экономической эффективности субъектов малого бизнеса строительной отрасли.

Ключевые слова: малый бизнес, строительная отрасль, экономическая эффективность, производительность труда, использование ресурсов, затраты, конкурентоспособность, управление проектами, строительное предприятие, показатели экономической эффективности.

Abstract: This article examines the scientific and theoretical foundations for improving the economic efficiency of small business entities operating in the construction sector. The main factors determining economic efficiency in construction enterprises include labor productivity, efficient use of material and financial resources, production costs, project management, capital efficiency, and competitiveness. The study analyzes the theoretical meaning of economic efficiency and evaluates the role of small businesses in the construction sector based on statistical data. Cost optimization, rational resource utilization, higher labor productivity, and the implementation of digital management tools are identified as important directions for improving the efficiency of construction enterprises. As a result, the study proposes a comprehensive system of indicators for assessing the economic efficiency of small business entities in the construction industry.

Keywords: small business, construction sector, economic efficiency, labor productivity, resource utilization, costs, competitiveness, project management, construction enterprise, efficiency indicators.

KIRISH

Iqtisodiyotning globallashuvi sharoitida kichik biznes subyektlari iqtisodiy o'sish, yangi ish o'rinlarini yaratish, raqobat muhitini shakllantirish va hududlarning iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashda muhim o'rin egallaydi. Ayniqsa, qurilish sohasi o'zining ko'p tarmoqli ishlab chiqarish xarakteri, katta miqdordagi moddiy resurslarni talab qilishi, turli pudratchi va subpudratchilar faoliyatining o'zaro bog'liqligi bilan boshqa iqtisodiy faoliyat turlaridan ajralib turadi. Shu sababli mazkur sohada kichik biznes subyektlarining iqtisodiy samaradorligini oshirish masalasi nafaqat alohida korxona, balki butun qurilish tarmog'ining barqaror rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasida ham kichik biznesning qurilish sohasidagi iqtisodiy roli yuqori. Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yil yakunlari bo'yicha yangi obyektlar qurilishi doirasida kichik korxona va mikrofirmalar tomonidan 150 trln so'mlik qurilish ishlari bajarilgan bo'lib, ularning jami qurilish ishlaridagi ulushi 47,8 foizni tashkil etgan. Bu ko'rsatkich qurilish bozorida kichik biznes subyektlari faoliyatining sezilarli iqtisodiy salohiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Statistik ma'lumotlarda kichik tadbirkorlik subyektlarining jami qurilish ishlaridagi ulushi 2023-yilda 78,5 foiz, 2024-yilda 75,4 foiz va 2025-yilda 73,6 foizni tashkil etgani qayd etilgan. Demak, qurilish tarmog'ida kichik biznesning ulushi yuqori bo'lishiga qaramay, iqtisodiy samaradorlikni oshirish, xarajatlarni boshqarish va mavjud resurslardan foydalanish sifatini yaxshilash masalalari dolzarbligicha qolmoqda.

Qurilish sohasining o'ziga xos xususiyatlaridan biri loyihalarining individual xarakterga ega ekanligi, ishlab chiqarish jarayonining obyekt hududiga bog'liqligi va xarajatlarning loyiha shartlariga qarab sezilarli darajada o'zgarishidir. Shu sababli qurilish korxonalarida iqtisodiy samaradorlikni faqat foyda yoki rentabellik ko'rsatkichi orqali baholash yetarli emas. Bunda mehnat unumdorligi, materiallardan foydalanish samaradorligi, qurilish muddati, aylanma mablag'lar aylanishi, loyiha tannarxi va kapitaldan foydalanish darajasi kabi ko'rsatkichlarni ham hisobga olish zarur.

Mazkur muammoning nazariy asoslari iqtisodiy fan tarixida mehnat unumdorligi va resurslardan samarali foydalanish masalalariga borib taqaladi. A. Smith o'zining "The Wealth of Nations" asarida mehnat taqsimoti ishlab chiqarish kuchlarining rivojlanishi va mehnat unumdorligining oshishida muhim omil ekanligini asoslagan [1]. Ushbu nazariy qarash qurilish sohasida ishlarni ixtisoslashtirish, brigadalar faoliyatini muvofiqlashtirish va ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirishning nazariy asoslaridan biri sifatida qaralishi mumkin.

Shuningdek, R. H. Coase korxona faoliyatini tushuntirishda tranzaksiya xarajatlari alohida e'tibor qaratib, iqtisodiy faoliyatni tashkil etishda bozor mexanizmi va korxona ichki boshqaruvi o'rtasidagi tanlov xarajatlar bilan bog'liqligini ko'rsatgan [2]. Mazkur yondashuv qurilish korxonalarida pudratchilar, subpudratchilar, material yetkazib beruvchilar va boshqa iqtisodiy hamkorlar bilan munosabatlarni samarali tashkil etish masalasida muhim nazariy ahamiyatga ega.

Shu jihatdan qurilish sohasidagi kichik biznes subyektlarida iqtisodiy samaradorlikni oshirishning ilmiy-nazariy asoslarini tadqiq etish, samaradorlikka ta'sir etuvchi omillarni tizimlashtirish va uning asosiy ko'rsatkichlarini aniqlash mazkur tadqiqotning asosiy maqsadini tashkil etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtisodiy samaradorlik nazariyasining shakllanishida klassik iqtisodiy maktab vakillarining ilmiy qarashlari muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, Adam Smith "The Wealth of Nations" asarining birinchi kitobida mehnat taqsimoti ishlab chiqarish jarayonida mehnat unumdorligini oshirishning asosiy manbalaridan biri ekanligini ta'kidlaydi [1]. Uning fikricha, ish jarayonlarini alohida operatsiyalarga ajratish xodimlarning muayyan faoliyatga ixtisoslashuvini kuchaytiradi va ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi. Ushbu yondashuv qurilish sohasida ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan bo'lib, loyihaning turli bosqichlarida muhandis, quruvchi, montajchi, texnik nazoratchi va boshqa mutaxassislarning ixtisoslashgan faoliyatini samarali muvofiqlashtirish zaruratini ko'rsatadi.

R. H. Coase 1937-yilda "The Nature of the Firm" nomli maqolasida firma faoliyatining iqtisodiy mohiyatini tranzaksiya xarajatlari nuqtayi nazaridan izohlagan [2]. Coase fikriga ko'ra, iqtisodiy faoliyatni bozordagi alohida bitimlar orqali amalga oshirish va uni firma ichida tashkil etish o'rtasidagi tanlov xarajatlar bilan bog'liq. Qurilish sohasida mazkur nazariyaning amaliy ahamiyati ayniqsa yuqori, chunki qurilish loyihalarida material yetkazib berish, transport, texnika ijarasi, subpudrat ishlari va boshqa ko'plab tashqi xizmatlardan foydalaniladi. Demak, kichik qurilish korxonasining samaradorligi nafaqat ichki ishlab chiqarish jarayonlariga, balki tashqi iqtisodiy aloqalarni tashkil etish xarajatlariga ham bog'liq.

M. E. Porter "Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance" asarida korxonaning raqobat ustunligini shakllantirishda qiymat zanjiri konsepsiyasiga katta e'tibor bergan [3]. Porterning yondashuvida korxona faoliyati alohida funksional jarayonlardan tashkil topgan bo'lib, har bir jarayon mahsulot yoki xizmatning yakuniy qiymatini shakllantirishga hissa qo'shadi. Qurilish korxonalari uchun ushbu konsepsiya loyiha rejalashtirish, material xaridi, qurilish-montaj ishlari, texnik nazorat, mijoz bilan munosabatlar va obyektni topshirish jarayonlarini yagona qiymat zanjiri sifatida ko'rib chiqish imkonini beradi.

S. Gruneberg "Construction Economics: An Introduction" asarida qurilish iqtisodiyotini tarmoq, firma va loyiha darajalarida o'rganish zarurligini ta'kidlaydi [4]. Muallif qurilish iqtisodiyotini ishlab chiqarish jarayoni sifatida ko'rib, qurilish firmasining xarajatlari, daromadlari va bozordagi faoliyatini iqtisodiy nuqtayi nazardan tahlil qiladi. Bu yondashuv kichik qurilish korxonalarining iqtisodiy samaradorligini alohida korxona darajasida ham, qurilish tarmog'i doirasida ham baholash zarurligini ko'rsatadi.

S. Gruneberg va N. Francis "The Economics of Construction" asarida qurilish sohasining boshqa tarmoqlardan farqli iqtisodiy xususiyatlarini batafsil tahlil qilgan. Mualliflar qurilish bozorining fragmentatsiyalanganligi, foyda marjalarining nisbatan pastligi, talabning siklik xarakteri va mehnat unumdorligi muammolari qurilish korxonalarining iqtisodiy samaradorligiga ta'sir qiluvchi omillar ekanligini ko'rsatadi [5].

Mazkur tadqiqot uchun ayniqsa muhim jihat shundaki, Gruneberg va Francis qurilish firmalarida qisqa muddatli xarajatlarni kamaytirish bilan uzoq muddatli foyda maksimallashtirish o'rtasidagi farqni ko'rsatadi. Ularning ta'kidlashicha, qurilish korxonalarida loyiha foydaliligini ta'minlash bilan bir qatorda pul oqimlarini va aylanma mablag'larni boshqarish ham muhim vazifa hisoblanadi [5]. Qurilish loyihalarining uzoq muddat davom etishi va to'lovlarning bosqichma-bosqich amalga oshirilishi kichik biznes uchun ayniqsa muhim moliyaviy boshqaruv masalasini yuzaga keltiradi.

S. Gruneberg va N. Francis tomonidan ishlab chiqilgan qurilish iqtisodiyoti yondashuvida mehnat unumdorligi alohida yo'nalish sifatida ko'rib chiqiladi. Ularning fikricha, qurilish sohasida samaradorlikni baholashda mehnat unumdorligi asosiy ko'rsatkichlardan biri bo'lib, u korxonaning ishlab chiqarish resurslaridan foydalanish darajasini ifodalaydi [5]. Ushbu qarash qurilish kichik biznes subyektlarida xodimlar malakasini oshirish, mehnatni tashkil etish va texnologik jarayonlarni takomillashtirishning iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini o'rganish uchun nazariy asos yaratadi.

Shunday qilib, mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, qurilish sohasidagi kichik biznesning iqtisodiy samaradorligi ko'p omilli kategoriya bo'lib, uni faqat moliyaviy natijalar bilan chegaralab qo'yish maqsadga muvofiq emas. Samaradorlikni mehnat, moddiy, moliyaviy, texnologik va tashkiliy omillarning o'zaro ta'siri asosida kompleks baholash zarur.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda qurilish sohasidagi kichik biznes subyektlarining iqtisodiy samaradorligini aniqlash uchun tizimli, qiyosiy va iqtisodiy-statistik tahlil usullaridan foydalanildi. Tadqiqotning nazariy qismi iqtisodiy samaradorlik, mehnat unumdorligi, resurslardan foydalanish va raqobatbardoshlik bo'yicha mavjud ilmiy yondashuvlarni umumlashtirish asosida shakllantirildi. Qurilish sohasida kichik biznesning iqtisodiy ahamiyatini baholashda rasmiy statistik ma'lumotlardan foydalanildi. Samaradorlikni baholashda xarajatlar, ishlab chiqarish hajmi, rentabellik, mehnat unumdorligi, resurslardan foydalanish va kapital aylanishi kabi ko'rsatkichlar tizimi asos qilib olindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston qurilish sektorida kichik biznes subyektlarining iqtisodiy salohiyati yildan-yilga muhim darajada saqlanib kelmoqda. Milliy statistika qo'mitasining ma'lumotlariga ko'ra, kichik tadbirkorlik subyektlari tomonidan bajarilgan qurilish ishlari hajmi 2010-yildagi 4 163,2 mlrd so'mdan 2025-yilda 230 926,9 mlrd so'mgacha oshgan. 2026-yilning I choragida ushbu ko'rsatkich 47 998,3 mlrd so'mni, II choragida esa 143 867,9 mlrd so'mni tashkil qilgan.

Bu dinamikani oddiy nominal o'sish sifatida emas, balki qurilish bozorida kichik biznesning ishlab chiqarish salohiyati kengayayotganining muhim belgisi sifatida baholash mumkin. Shu bilan birga, qurilish ishlarining hajmi oshishi avtomatik ravishda iqtisodiy samaradorlikning yuqoriligini anglatmaydi. Chunki ishlab chiqarish hajmining ortishi bilan bir qatorda materiallar narxi, ish haqi, transport xarajatlari, kredit qiymati va boshqa xarajatlar ham oshishi mumkin (1-jadval).

1-jadval
O'zbekistonda kichik tadbirkorlik subyektlarining qurilish ishlaridagi ulushi¹

Yil	Kichik tadbirkorlik subyektlarining jami qurilish ishlaridagi ulushi, %
2021	72,5
2022	71,5
2023	78,5
2024	75,4
2025	73,6
2026-I chorak	75,1
2026-II chorak	74,9

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinadiki, kichik biznes subyektlarining qurilish ishlaridagi ulushi 2023-yilda 78,5 foizga yetgan bo'lsa, 2024-yilda 75,4 foizni va 2025-yilda 73,6 foizni tashkil qilgan. 2026-yilning birinchi va ikkinchi choraklarida esa ushbu ko'rsatkich mos ravishda 75,1 va 74,9 foizni tashkil etgan. Bu kichik biznes subyektlarining qurilish bozoridagi pozitsiyasi nisbatan barqaror ekanligini ko'rsatadi.

Biroq kichik qurilish korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish uchun ishlab chiqarish hajmini oshirishning o'zi yetarli emas. Korxona qo'shimcha hajmni past xarajatlar bilan amalga oshira olsa, real iqtisodiy samaradorlik yuzaga keladi. Shu sababli samaradorlikni natija va xarajat o'rtasidagi nisbat asosida baholash maqsadga muvofiq.

Umumiy holda iqtisodiy samaradorlikni quyidagi formula orqali ifodalash mumkin:

$$E = R / C$$

bu yerda:

E — iqtisodiy samaradorlik;

R — olingan iqtisodiy natija;

C — ushbu natijaga erishish uchun sarflangan xarajatlar.

Qurilish korxonasida ushbu umumiy modelni yanada kengaytirish mumkin. Masalan, mehnat unumdorligi:

$$MU = Q / L$$

bu yerda:

Q — bajarilgan qurilish ishlari hajmi;

L — mehnat resurslari hajmi.

Materiallardan foydalanish samaradorligi esa:

$$MS = Q / M$$

ko'rinishida ifodalanishi mumkin. Bunda **M** — qurilishda foydalanilgan moddiy resurslarning qiymati.

Bunday ko'rsatkichlar tizimi kichik qurilish korxonasining faqat qancha mahsulot yoki xizmat ishlab chiqarganini emas, balki ushbu natijaga qancha resurs sarflaganini ham aniqlash imkonini beradi (2-jadval).

2-jadval
Qurilish sohasidagi kichik biznes subyektlari iqtisodiy samaradorligini baholash ko'rsatkichlari²

Ko'rsatkich	Hisoblash yo'nalishi	Iqtisodiy mazmuni
Mehnat unumdorligi	Qurilish hajmi / xodimlar soni	Mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligi
Xarajatlar samaradorligi	Daromad / jami xarajat	Xarajatlarning natijadorligi
Rentabellik	Foyda / xarajat × 100	Korxonaning foydalilik darajasi
Material samaradorligi	Qurilish hajmi / material xarajati	Materiallardan foydalanish darajasi
Kapital samaradorligi	Daromad / asosiy kapital	Kapitaldan foydalanish natijadorligi
Aylanma mablag'lar aylanishi	Sotish hajmi / aylanma mablag'	Moliyaviy resurslar aylanish tezligi
Loyiha muddati samaradorligi	Rejalashtirilgan muddat / amaldagi muddat	Vaqt resursidan foydalanish darajasi

1 Manba: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

2 Manba: Muallif ishlanmasi.

Mazkur ko'rsatkichlarning o'zaro bog'liqligi qurilish korxonasining kompleks iqtisodiy samaradorligini shakllantiradi. Masalan, mehnat unumdorligining oshishi qurilish muddatining qisqarishiga olib kelishi mumkin. Qurilish muddatining qisqarishi esa ish haqi, texnika ijarasi va boshqa doimiy xarajatlarning kamayishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, materiallardan foydalanish samaradorligining oshishi qurilish tannarxining pasayishiga va korxona foydasining ortishiga olib keladi.

Gruneberg va Francis qurilish korxonalarida xarajatlarni boshqarish va pul oqimlarini nazorat qilishni iqtisodiy jihatdan muhim boshqaruv vazifasi sifatida ko'rsatadi [5]. Ayniqsa, kichik korxonalar uchun aylanma mablag'larning yetishmasligi yangi loyihalarni moliyalashtirish imkoniyatlarini cheklashi mumkin. Shu sababli iqtisodiy samaradorlikni oshirishda foyda hajmini ko'paytirish bilan birga, pul mablag'larining aylanish tezligini oshirish ham muhim hisoblanadi.

Bundan tashqari, qurilish korxonalarida iqtisodiy samaradorlikka ta'sir etuvchi omillarni ichki va tashqi omillar sifatida guruhlash mumkin (3-jadval).

3-jadval

Qurilish sohasidagi kichik biznes iqtisodiy samaradorligiga ta'sir qiluvchi omillar³

Omillar guruhi	Asosiy omillar	Samaradorlikka ta'siri
Mehnat omillari	Xodimlar malakasi, mehnatni tashkil etish	Unumdorlikni oshiradi
Moddiy omillar	Material sifati, narxi, sarfi	Tannarxga ta'sir qiladi
Moliyaviy omillar	Kredit, aylanma mablag', pul oqimi	Moliyaviy barqarorlikni belgilaydi
Texnologik omillar	Zamonaviy texnika, BIM, raqamli texnologiyalar	Ish muddatini qisqartiradi
Tashkiliy omillar	Loyiha boshqaruvi, rejalashtirish	Resurslarning muvofiqligini oshiradi
Bozor omillari	Talab, raqobat, tenderlar	Buyurtmalar hajmiga ta'sir qiladi
Institutsional omillar	Soliq, davlat xaridlari, qurilish talablari	Biznes yuritish shartlarini belgilaydi

Porterning qiymat zanjiri konsepsiyasi nuqtayi nazaridan qalganda, kichik qurilish korxonasining raqobatbardoshligi bitta jarayon emas, balki bir-biri bilan bog'langan faoliyatlar majmuasi natijasidir [3]. Masalan, materiallarni arzon xarid qilishning o'zi yetarli emas; agar materiallarni obyektga yetkazish, saqlash yoki foydalanish jarayonida katta yo'qotishlar yuzaga kelsa, dastlabki xarajat ustunligi yo'qoladi.

Shu sababli kichik qurilish korxonalarida iqtisodiy samaradorlikni oshirishning eng muhim yo'nalishlaridan biri qiymat zanjirini optimallashtirish hisoblanadi. Bunda buyurtmani qabul qilishdan boshlab loyiha rejalashtirilishi, materiallarni xarid qilish, logistika, qurilish-montaj ishlari, sifat nazorati va obyektning foydalanishga topshirishgacha bo'lgan barcha bosqichlar yagona tizim sifatida boshqarilishi lozim.

Coase nazariyasi asosida esa qurilish korxonalarining subpudratchilar va yetkazib beruvchilar bilan munosabatlarini optimallashtirish muhimdir [2]. Kichik korxona barcha ishlarni o'z kuchi bilan bajarishga harakat qilsa, boshqaruv va ishlab chiqarish xarajatlari ortishi mumkin. Aksincha, barcha ishlarni tashqi pudratchilarga topshirish ham tranzaksiya va nazorat xarajatlarning oshishiga olib kelishi ehtimoli mavjud. Shuning uchun har bir ish turi bo'yicha "korxona ichida bajarish yoki tashqi subpudratchiga topshirish" masalasini iqtisodiy samaradorlik nuqtayi nazaridan baholash zarur.

Qurilish sohasidagi kichik biznes subyektlarining iqtisodiy samaradorligini oshirishda raqamlashtirish ham alohida ahamiyatga ega. Zamonaviy raqamli vositalar yordamida loyiha xarajatlarni nazorat qilish, materiallar sarfini hisobga olish, ishchilarning mehnat unumdorligini monitoring qilish, loyiha jadvalini nazorat qilish va buyurtmachi bilan axborot almashinuvini avtomatlashtirish mumkin.

Bunda BIM texnologiyalari, elektron hujjat aylanishi, bulutli loyiha boshqaruvi, elektron tender tizimlari va raqamli moliyaviy nazorat vositalari kichik korxonalarning boshqaruv xarajatlarni kamaytirish imkonini beradi. Natijada iqtisodiy samaradorlikni oshirish faqat ishlab chiqarish texnologiyasini modernizatsiya qilish bilan emas, balki boshqaruv jarayonlarini ham raqamlashtirish bilan bog'lanadi.

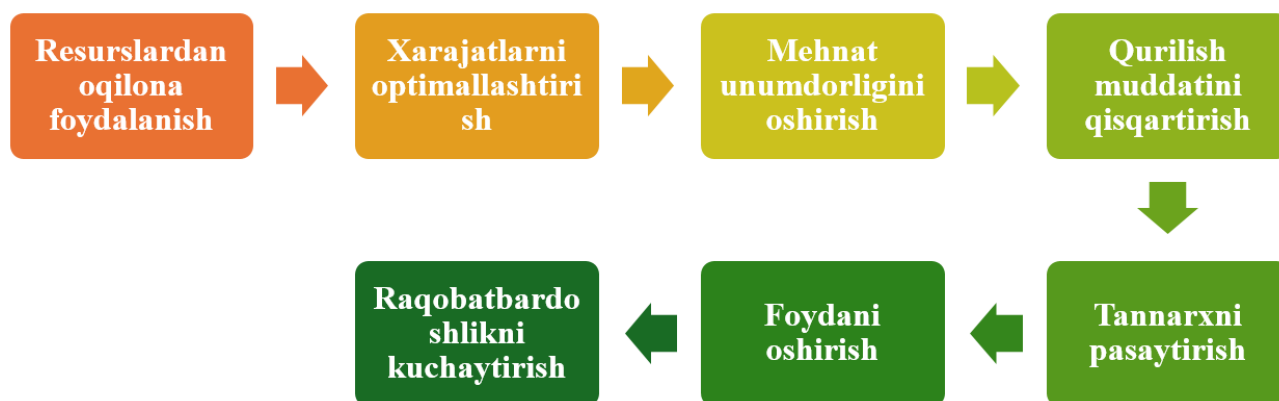
O'zbekiston statistikasi ham qurilishdagi kichik biznesning katta iqtisodiy salohiyatini ko'rsatadi. 2025-yil yanvar-oktabr oylarida kichik korxona va mikrofirmalar tomonidan 124 trln so'mlik qurilish ishlari bajarilgan va bu jami qurilish ishlari hajmining 50,1 foizini tashkil qilgan. 2021-yilda mazkur ko'rsatkich 47 trln so'm, 2022-yilda 57,3 trln so'm, 2023-yilda 68,8 trln so'm va 2024-yilda 103,9 trln so'm bo'lgan.

Mazkur dinamika kichik biznes qurilish sektorida nafaqat son jihatdan, balki iqtisodiy hajm nuqtayi nazaridan ham muhim ishtirokchi ekanligini ko'rsatadi. Shuning uchun ushbu korxonalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish butun qurilish tarmog'ining natijadorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

3 Manba: Muallif ishlanmasi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, qurilish sohasidagi kichik biznes subyektlarining iqtisodiy samaradorligini oshirishning quyidagi integratsiyalashgan modelini taklif etish mumkin (1-rasm):

1-rasm. Qurilish sohasidagi kichik biznes subyektlarining iqtisodiy samaradorligini oshirishning integratsiyalashgan modeli⁴

Mazkur zanjirda har bir bosqich keyingi bosqichga iqtisodiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli samaradorlikni oshirish bo'yicha boshqaruv qarorlari alohida ko'rsatkichlar emas, balki o'zaro bog'langan iqtisodiy tizim sifatida ko'rib chiqilishi kerak.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qurilish sohasidagi kichik biznes subyektlarining iqtisodiy samaradorligi ko'p omilli iqtisodiy kategoriya bo'lib, uning shakllanishida mehnat, moddiy, moliyaviy, texnologik va tashkiliy omillar o'zaro ta'sir qiladi. Shu sababli qurilish korxonalarida samaradorlikni faqat foyda yoki rentabellik ko'rsatkichi asosida baholash yetarli emas.

Qurilish sohasida kichik biznesning yuqori ulushga ega ekanligi mazkur korxonalar faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish masalasini strategik ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Statistik ma'lumotlar kichik tadbirkorlik subyektlari tomonidan bajarilayotgan qurilish ishlari hajmi yuqori ekanligini tasdiqlaydi.

Tadqiqot davomida iqtisodiy samaradorlikni baholashda mehnat unumdorligi, xarajatlar samaradorligi, rentabellik, materiallardan foydalanish samaradorligi, kapital samaradorligi, aylanma mablag'larning aylanishi va qurilish loyihalarining muddat ko'rsatkichlarini birgalikda qo'llash maqsadga muvofiq ekanligi asoslandi.

Qurilish kichik biznesining iqtisodiy samaradorligini oshirish uchun, avvalo, ishlab chiqarish va boshqaruv xarajatlarini optimallashtirish, mehnat taqsimotini takomillashtirish, xodimlar malakasini oshirish, materiallar sarfini nazorat qilish, aylanma mablag'lardan samarali foydalanish va loyiha boshqaruvini takomillashtirish zarur.

Shuningdek, raqamli texnologiyalarni qurilish jarayonlariga joriy etish iqtisodiy samaradorlikni oshirishning istiqbolli yo'nalishi hisoblanadi. Xususan, raqamli loyiha boshqaruvi, BIM texnologiyalari, elektron tender, elektron hujjat aylanishi va xarajatlarni avtomatlashtirilgan nazorat qilish vositalari kichik qurilish korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilishi mumkin.

Umuman olganda, qurilish sohasidagi kichik biznes subyektlarida iqtisodiy samaradorlikni oshirish "resurslar – xarajatlar – mehnat unumdorligi – vaqt – tannarx – foyda – raqobatbardoshlik" o'rtasidagi uzviy bog'liqlik asosida tashkil etilishi lozim. Mazkur yondashuv dissertatsiya doirasida qurilish sohasidagi kichik biznes subyektlarining iqtisodiy samaradorligini baholash va uni oshirish mexanizmlarini ishlab chiqish uchun nazariy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Smith Adam. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. London: W. Strahan and T. Cadell, 1776. Book I, Chapter I.
2. Coase Ronald H. The Nature of the Firm. Economica. Vol. 4, No. 16. London: London School of Economics, 1937. – B. 386–405.

⁴ Manba: Muallif ishlanmasi.

3. Porter Michael E. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. New York: Free Press, 1985. – 557 b., xususan B. 33–61.
4. Gruneberg Stephen L. Construction Economics: An Introduction. London: Macmillan Press, 1997. – 404 b.
5. Gruneberg Stephen, Francis Noble. The Economics of Construction. London: Agenda Publishing, 2018. – 208 b., xususan B. 35–60, 77–94.
6. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Kichik tadbirkorlik subyektlarining jami qurilish ishlaridagi ulushi. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, 2026. – Elektron statistik ma'lumot.
7. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Kichik tadbirkorlik subyektlarining qurilish ishlari hajmi. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, 2026. – Elektron statistik ma'lumot.
8. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekistondagi qurilishlarning eng ko'p qismi kichik korxona va mikrofirmalar tomonidan bajariladi. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, 2026. – Elektron resurs.
9. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Kichik korxona va mikrofirmalar tomonidan 124 trln so'mlik qurilish ishlari bajarilgan. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, 2025. – Elektron resurs.
10. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Kichik korxona va mikrofirmalar tomonidan bajarilgan qurilish ishlarining asosiy ko'rsatkichlari. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, 2025. – B. 18.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 9/3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>